

U IME NARODA

OSNOVNI SUD U PODGORICI, kao prvostepeni parnični, u vijeću sastavljenom od sudije Zorana Pažina, kao predsjednika vijeća i sudija porotnika Čeda Kovačevića i Mihaila Vukčevića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca **MILA ĐUKANOVIĆA**, iz Podgorice, koga zastupa punomoćnik Novak Laković, advokat iz Podgorice, protiv tuženog I reda **VLADISLAVA AŠANINA**, iz Podgorice, i tuženog II reda **JUMEDIJAMONT DOO** – Podgorica, zastupanog po zakonskom zastupniku - direktoru Dušku Jovanoviću, oba tužena zastupana i po punomoćniku Lidiji Božović, advokatu iz Podgorice, radi naknade nematerijalne štete, nakon održane javne glavne rasprave, zaključene dana 23.04.2002.godine, u prisustvu punomoćnika tužioca, zakonskog zastupnika tuženog II reda i punomoćnika tuženih I i II reda, donio je

P R E S U D U

I DJELIMIČNO SE USVAJA tužbeni zahtjev tužioca, pa se obavezuju tuženi solidarno da isplate tužiocu, na ime naknade nematerijalne štete, za pretrpljene duševne bolove, zbog povrede časti i ugleda, iznos od 15.500,00 (petnaest hiljadapetsto) eura, uz pripadajuću zateznu kamatu, počev od 23.04.2002.godine, kao dana presuđenja, pa do konačne isplate, a sve prethodno u roku od petnaest dana, po pravosnažnosti presude.

II ODBIJA SE, kao neosnovan tužbeni zahtjev, u dijelu kojim je tužilac tražio da se tuženi obaveže na isplatu, mimo dosuđenog iznosa, još 86.758,37 eura (osamdesetšest hiljadasedamstopepedeset osam eura i tridesetsedam centi), uz pripadajuću zateznu kamatu počev od dana presuđenja, pa do konačne isplate.

III NAREĐUJE SE objavlјivanje u cijelosti ove presude, o solidarnom trošku tuženih, po pravosnažnosti presude, u prvom narednom broju dnevnih novina "Dan".

IV OBAVEZUJU SE tuženi solidarno da naknade tužiocu troškove parničnog postupka, u iznosu od 138,94 eura (stotridesetosam evra i devedesetčetiri centa), u roku od petnaest dana, po pravosnažnosti presude.

O b r a z l o ž e n j e

Tužilac je u tužbi, lično i preko punomočnika, na glavnoj raspravi istakao da su tuženi zloupotrijebili slobodu javnog informisanja, na štetu prava tužioca, kao ličnosti, prenoseći u dnevnim novinama "Dan", koje se, kao javno glasilo štampaju i izdaju u Podgorici i to u brojevima 815 od 16.05.2001.godine, 823 od 23.05.2001.godine, 828 od 28.05.2001.godine i 836 od 6.06.2001.godine – brutalne i ponižavajuće neistinite tvrdnje, na račun tužioca, prvobitno objavljene u zagrebačkom tjedniku "Nacional", a integralno prenešene od strane tuženih, u dnevnim novinama "Dan". Dajući tužbom pregled niza neistinitosti, tužilac izdvaja, kao posebno štetne sljedeće dijelove teksta:

..."Mili Đukanoviću neće biti lako u poslednjih šest mjeseci. Do sad smo pronašli oko 130 milijuna DEM na inozemnim računima, koji su izravno ili posredno vezani uz njegovo ime. Izvor novca su poslovi, vezani uz Subotića"...

..."Također nam je u Vašingtonu jedan visoko pozicionirani dužnosnik Stejt Dipartmenta slikovito rekao: "Pustili smo Đukanovića da napravi pet milijuna dolara, a on hoće nekoliko stotina. Pa neka on onda finansira proračun Crne Gore, a ne SAD."...

..."Prema izvorima koje su skupile službe zapadnih zemalja, korist od Subotićeva novca imao je i Đukanovićev DPS, kojim je navodno od 1995.godine do danas uplaćeno 50.000 DEM."...

..."Crna Gora postala je talac Mila Đukanovića, koji pod krikom borbe za samostalnost zemlje zapravo štiti svoje enormno bogatstvo, stečeno ubiranjem dugogodišnje provizije od trgovine duhanom, koji kontrolira u suradnji sa Stankom Subotićem Canetom... tim se prljavim novcem djelomice financira i crnogorska država, no najveći dio, prema Kestnerovim riječima dolazio je Đukanoviću i Subotiću"...

..."U jesen 1994.godine Bokan je pozvan na jedan sastanak sa Đukanovićem i tadašnjim šefom za prestrukturiranje crnogorske privrede, koji je u ime države bio postavljen za kontrolu tog posla... upravo je Subotić kod Đukanovića nevjerojatno lako sredio da Bokan dobije dvomjesečni monopol na šverc prema Italiji. Za tu uslugu Bokan je Milu Đukanoviću platio četiri milijuna dolara ... sve to vrijeme Subotić je bio tek kurir, između Vučeljića, Stanišića i Badže, s jedne strane i Đukanovića s druge strane. Prepostavljam da je Đukanović, zauzvrat od srpske strane, dobijao informacije, koje su mu u političkom smislu, bile bitne. Kako je Cane doslovce obavljao kurirske poslove, nije mi poznato, jer nikada nijesam upoznao Đukanovića osobno"...

..."Po onome kako je Subotić pričao o Mili, koliko mu je novaca davao i prepričavao zajedničke doživljaje, ispadalo je da su iznimno bliski prijatelji. Teško mi je odgovoriti tko je komu šef. Oni su naprosto ravnopravni partneri. "...

..."Formalno taksa je iznosila 20 dolara po baksi cigareta, no stvarno je taksa iznosila 36 dolara. Šest dolara išlo je za sport, 20 dolara državi, a deset dolara Mili Đukanoviću. Nikada nije izričito rečeno da idu Đukanoviću, nego se govorilo da idu "čovjeku"...."

..."Nakon što sam preselio u Švicarsku, nijedan račun nijesam dobio na uvid, tek samo davao načelnu suglasnost za financiranje nekih Đukanovićević projekata, u borbi protiv Miloševića"...

..."Kako je točno kupljen avion za Đukanovića, nije mi poznato. Samo znam da sam ga ja financirao"...

..."Cijeloj toj priči mora uskoro doći kraj, jer se Đukanovićeva politika zapravo svela na zaštitu njegova i Canetova privatnog imetka. Vrlo je teško pri tome procijeniti koliko je Đukanović dosad zaradio. Ja mogu otprilike naslućivati koliko je zaradio, samo od ovog dijela, u kojem smo Cane i ja sudjelovali. No, bilo je tu i mnogo drugih poslova, poput onog sa aluminijem. Na sva mjesta s kojih se kontroliraju unosni poslovi, Đukanović je postavio svoje prijatelje ili kumove."...

..."Protagonisti tih kriminalnih aktivnosti su bivši šivač traperica iz Uba Stanko Subotić Cane, po procjenama težak 500 milijuna dolara i crnogorski predsjednik Milo Đukanović (130 milijuna DEM)"...

..."Sekulić je vrlo vjerojatno likvidiran kao neugodni svjedok, koji je o svim njihovim aktivnostima previše znao"...

..."Bio je iscrpno upućen u to, kako se Subotić, uz Đindjićevo i Đukanovićevo političko pokroviteljstvo i policijsku zaštitu SDB-a Crne Gore i Srbije prometnuo u glavnog mafijaškog bosa Balkana i kako je vodio šverc cigaretama"...

Navedene tvrdnje, svaka za sebe i u međusobnoj vezi povrijedjuju privatnost i dostojanstvo tužioca, njegovu čast, ugled i pravo integriteta ličnosti, čime je dat povod za ovu tužbu, a pravni osnov tužbenog zahtjeva temelji se na odredbama čl. 31 Zakona o javnom informisanju RCG i čl. 200 Zakona o obligacionim odnosima, pri čemu se odgovornost tuženog I reda, kao glavnog i odgovornog urednika pomenutih novina i tuženog II reda, kao izdavača istih, izvodi iz čina objavljivanja neistinitih činjenica, na štetu tužioca, suprotno čl. 6 Zakona o javnom informisanju RCG, a okolnost da su tuženi objavljene tekstove preuzimali od lista "Nacional" ne ekskulpira tužene, tim prije, jer se informacije "Nacionala" ne zasnivaju ni na jednom valjanom i vjerodostojnjom izvoru. Tužilac je takođe naveo da je namjera da se povrijedi ugled tužioca primarna, u odnosu na obavezu istinitog informisanja javnosti, na što upućuje projektovani efekat afere i skandalizovanja ličnosti tužioca, koje činjenice potvrđuju izvučeni jaki naslovi, prateći pasaži, jaki okviri, dimenzije novinskog prostora, brojne autorske obrade, upotreba tehnike, naglašena sugestivnost na čitaoce, uočljiva nategnuta veza, između pojedinih činjenica, kao i ignorisanje demantija tužioca.

Konačno je predložio da sud usvoji tužbeni zahtjev i obaveže tužene da tužiocu, na ime naknade nematerijalne štete, za pretrpljene duševne bolove zbog povrde časti i ugleda, solidarno isplate iznos od 102.258,37 eura, uz pripadajuću zateznu kamatu, počev od dana presuđenja, pa do konačne isplate, kao i da se, po pravosnažnosti presuda objavi u cijelosti, u prvom narednom broju dnevnih novina "Dan". Troškove postupka je tražio po AT, a prema priloženom troškovniku.

Tuženi su, izjašnjavajući se, preko punomočnika, o navodima iz tužbe, osporili osnovanost tužbenog zahtjeva u cijelosti, ističući da Zakon o javnom informisanju RCG upućuje na obavezu da se sloboda javnog informisanja cjeni na nivou standarda koji su sadržani u međunarodnim dokumentima o ljudskim slobodama i pravima, dok sam pomenuti Zakon treba tumačiti u skladu sa principima Evropske konvencije o ljudskim pravima i uz korišćenje prakse precedentnog prava Evropskog suda i Evropske komisije za ljudska prava. Punomočnik tuženih je istakla da Zakon o javnom informisanju RCG, u čl. 31 st. 1. utvrđuje odgovornost autora informacije, za istinitost datih, odnosno objavljenih informacija, dok je stavom 2. istog člana utvrđena supsidijarna odgovornost glavnog i odgovornog urednika i to samo u slučaju kada autor nije poznat, a potom i

izdavača, u slučaju neodgovornosti glavnog i odgovornog urednika. Dalje je navela da su dnevne novine "Dan" integralno prenijele pisanja zagrebačkog tjednika "Nacional", označivši u zaglavlju uredno autora teksta, glavnog i odgovornog urednika i izdavača, pa ne postoji odgovornost tuženih u konkretnoj pravnoj stvari, kao ni svjetskih agencija, koje su prenijele pisanje "Nacionala". Punomoćnik tuženih je istakla prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani tuženih, kao i aktivne legitimacije na strani tužioca, jer po mišljenju punomoćnika tuženih, nije jasno istupa li u predmetnoj građanskoj-pravnoj stvari tužilac, kao predsjednik države ili raniji predsjednik Vlade ili istupa kao građanin ili pak političar.

Punomoćnik tuženih konačno je predložila da sud odbaci tužbu, kao nedozvoljenu, zbog nedostatka aktivne legitimacije tužioca, odnosno pasivne legitimacije tuženih. Alternativno je predložila da sud odbaci tužbu, kao neosnovanu. Troškove postupka je tražila po AT.

Zakonski zastupnik tuženog II reda konačno je predložio da sud odbije ili odbaci tužbeni zahtjev.

U dokaznom postupku sud je izvršio uvid u dnevne novine "Dan" broj 815 od 16.05.2001.godine, broj 823 od 23.05.2002.godine, broj 828 od 28.05.2001.godine, broj 836 od 6.06.2001.godine, izvršio uvid u izvode sa veb sajta zagrebačkog tjednog lista "Nacional" (adresa www.nacional.hr) - brojevi 287 od 17.05.2001.godine, broj 288 od 24.05.2001.godine, broj 289 od 31.10.2001.godine i broj 290 od 6.07.2001.godine, izvršio uvid u krivične spise Osnovnog suda u Podgorici K 01/5939 i izvršio uvid u pravosnažnu presudu Višeg suda u Podgorici Kž 261/2002 od 16.04.2002.godine. ▾

Nakon ocjene izvedenih dokaza, svakog zasebno i svih skupa, u međusobnoj povezanosti, kao i rezultata cjelokupnog parničnog postupka, sud nalazi da iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi građansko-pravna posljedica, bliže predstavljena u izreci presude.

Naime, uvidom u krivične spise Osnovnog suda u Podgorici K 01/5939 i pravosnažnu presudu Višeg suda u Podgorici Kž 261/2002 od 16.04.2002.godine utvrđuje se da je tuženi I reda Vladislav Ašanin, kao glavni i odgovorni urednik dnevnih novina "Dan" oglašen krivim da je počinio krivično djelo klevete iz čl. 76 st. 3 u vezi st. 2 i st. 1 KZ RCG, u

produženom trajanju, na štetu privatnog tužioca Mila Đukanovića, iz Podgorice, pa je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca.

Shodno čl. 12 st. 3. ZPP-a, koja odredba je imperativne prirode, u parničnom postupku, radi naknade nematerijalne štete, u vidu duševnih bolova, zbog povrede časti i ugleda, sud je u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinjoca vezan za pravosnažnu presudu, kojom se optuženi oglašava krivim. Ovo pravilo o vezanosti tiče se dokazivanja i predstavlja izuzetak od načela slobodne ocjene dokaza u parničnom postupku, a njegov smisao je u tome što tuženi I reda ne može osporiti da je učinio radnju krivičnog djela i da je za nju odgovoran. Biće krivičnog djela klevete putem štampe iz čl. 76 st. 3 u vezi st. 2 i st. 1 KZ RCG čini iznošenje ili pronošenje nečeg neistinitog, što može da škodi časti i ugledu nekog lica, pa u konkretnoj pravnoj stvari posebni elementi krivičnog djela "pronošenje", "nečeg neistinitog", "što može da škodi časti i ugledu nekog lica", ne mogu biti predmet preispitivanja parničnog suda, kao što to ne može biti ni pitanje krivične odgovornosti optuženog, jer u pogledu ovih pravnih činjenica važi neoboriva prepostavka njihove tačnosti (praesumptio iuris et de iure), a pravosnažna krivična presuda, kojom se optuženi oglašava krivim, predstavlja absolutni dokaz. Stoga je, nužno, valjalo odbiti prijedlog zakonskog zastupnika tuženog II reda za izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka, čitanjem predloženih isprava i saslušanjem zakonskog zastupnika tuženog II reda u svojstvu parnične stranke, a na okolnost istinitosti objavljenih tekstova, jer je upravo saopštavanje, putem štampe nečeg neistinitog, uslov inkriminacije u ovoj pravnoj stvari. Međutim, uzročni odnos između štete i radnje, veličina štete, kao i subjektivne prepostavke građanske odgovornosti, utvrđuju se u parničnom postupku, nezavisno od krivične presude.

Članom 20. Ustava Republike Crne Gore, jemči se nepovredljivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava, kao i dostojanstvo čovjeka i njegova sigurnost. Članom 15. Ustava RCG, predviđena je jednakost građana pred zakonom, a saglasno čl. 16. Ustava RCG, svako je dužan da poštuje slobode i prava drugih, dok je zloupotreba slobode i prava protivustavna i kažnjiva. Članom 34. st. 2. Ustava RCG, jemči se sloboda misli i javnog izražavanja mišljenja, čl. 35. st. 1. Ustava RCG, jemči se sloboda štampe i drugih vidova javnog obaviještavanja, dok je st. 2. istog člana utvrđeno pravo građana da u sredstvima javnog obaviještavanja izražavaju i objavljuju svoja mišljenja. Članom, pak, 36.

Ustava RCG, jemči se pravo na naknadu štete, prouzrokovane objavljivanjem netačnog podatka ili obaviještenja.

Članom 16. Zakona o obligacionim odnosima je propisano da je svako dužan da se uzdrži od postupka kojim se može drugom prouzrokovati šteta, a čl. 1. st. 1. Zakona o javnom informisanju RCG, obezbjeđuje se i jemči sloboda javnog informisanja, koja se, shodno st. 2. istog člana garantuje na nivou standarda, sadržanih u međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i slobodama (OUN, OEBS, Savjet Evrope, EU), dok je st. 3. pomenutog propisa određeno da ovaj zakon treba tumačiti, u skladu sa principima Evropske konvencije o ljudskim pravima i uz korišćenje prakse precedentnog prava Evropskog suda i Evropske komisije za ljudska prava.

Ovaj sud je uvjerenja da su sloboda izražavanja i sloboda informisanja od vitalnog značaja za demokratsko društvo i uslov za ostvarenje ostalih sloboda i prava, kao i progres društva u cjelini. Pri tome se sloboda informisanja odnosi, ne samo na informacije, koje se povoljno primaju, već i na one koje uznemiravaju, čak i sablažnjavaju, jer to predstavlja zahtjev demokratije, čije je jedno od osnovnih obilježja pluralizam mišljenja i spremnost na toleranciju. Političari i drugi javni zvaničnici, nužno moraju ispoljiti veći stepen tolerancije, jer su slobodnim opredijeljenjem da budu to što jesu, dobrovoljno prihvatali da budu izloženi суду javnosti, koja ima "pravo da zna". Stoga je i granica prihvatljive kritike političara šira nego kad je riječ o privatnim licima, kao što je to utvrđeno presudom Evropskog suda za ljudska prava, u slučaju "Lingens protiv Austrije" (Series A No.103 od 8.07.1986.godine).

Međutim, sloboda izražavanja, prema duhu Evropske konvencije, nipošto nije apsolutno pravo, već izvjesno, spada u pravo, uslovljeno u znatnoj mjeri. Naime, apsolutna i neograničena sloboda izražavanja značila bi sopstvenu negaciju, ukoliko bi uključivala i pravo na "govor mržnje", povredu intimne sfere drugog ili pak njegovog moralnog integriteta.

Ograničenje slobode izražavanja, da bi bilo pravno validno, mora biti legalno, legitimno i demokratski nužno.

Legalitet ograničenja slobode izražavanja proizilazi iz čl. 6. st. 1. Zakona o javnom informisanju RCG, kojim je propisano da su javna glasila dužna da objavljaju tačne, objektivne, blagovremene i potpune informacije o svim događajima i pojavama, poštujući novinarsku etiku i profesionalni

kodeks, dok je čl. 6 st. 2 Zakona o javnom informisanju RCG određena obaveza javnih glasila da poštuju privatnost i dostojanstvo građana.

Legitimitet ograničenja slobode izražavanja jasno je sadržan u odredbi čl. 10 st. 2 Evropske konvencije, kojom je normirano da korišćenje slobode izražavanja povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, zbog čega se može podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama, propisanim zakonom i nužnim u demokratskom društvu, između ostalog i u interesu zaštite ugleda ili prava drugih. Stanovište ovog suda da je ograničenje slobode izražavanja u interesu zaštite časti i ugleda pojedinca nužno u demokratskom društvu, temelji se na premisi da je osnovni preduslov za uživanje ljudskih prava široko prihvatanje uvjerenja da je dostojanstvo svakog pojedinca najviše, ne samo privatno, nego i javno dobro. U demokratskom društvu pravo na slobodu izražavanja mora biti, u sadržajnom smislu, usklađeno sa pravom pojedinca na moralni integritet (čast i ugled), jer se samo tako postiže ravnoteža između slobode i poretku.

Objavljujući, kako je to utvrđeno pravosnažnom krivičnom presudom, neistinite činjenice o tužiocu, pri čemu se istom imputiraju i izvršenja najtežih krivičnih djela među kojim i ubistvo svog kuma i visokih funkcionera policije, a ne potkrepljujući to ni jednim relevantnim dokazom, tuženi su grubo zloupotrijebili slobodu informisanja. Ovakvom zloupotreboom tuženi su odstupili od novinarskog prava i dužnosti da kritikuju rad tužioca, kao javnog funkcionera, iznoseći svoj stav, kroz argumentovanu raspravu i dijalog, a u funkciji traženja istine, već su prioritet dali govor mržnje i potrebi da se tužilac, u cijelosti diskredituje kao ličnost. Neprofesionalnost u djelovanju tuženog I reda, kao glavnog i odgovornog urednika, ogleda se u odsustvu razumnog napora da se provjeri tačnost, objektivnost i potpunost informacija, koje su pripremljene za objavljivanje, iako iste svojim difamirajućim sadržajem dovode u pitanje moralni integritet tužioca i vrijedaju njegovo ljudsko dostojanstvo, a saglasno čl. 30. st. 2. Zakona o javnom informisanju RCG glavni i odgovorni urednik javnog glasila je odgovoran za svaku informaciju u javnom glasilu, osim za informacije koje je dužan da objavi u skladu sa zakonom ili pravilima o medijskom predstavljanju političkih stranaka.

U konkretnoj pravnoj stvari, ne radi se o iznošenju mišljenja, kao izjave koja ne sadrži činjenične konotacije i za koje se ne bi moglo dokazati da je neistinito (vrijednosni sud), niti se radi o stilizaciji, kroz retoriku, satiru ili porugu, već o jasnom prenošenju činjeničnih tvrdnji., koje nužno

podliježu mogućoj i potrebnoj provjeri istinitosti. Stoga, činjenica da tužilac obavlja visoku državničku funkciju ne oslobađa odgovornosti tužene, jer dostojanstvo svakog pojedinca, kao prirodno pravo, koje se stiče rođenjem proizilazi iz Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka koja propisuje da se sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. To pravo pripada i predsjedniku Republike, kada u svojstvu građanina istupi tužom, radi zaštite svog povrijedjenog subjektivnog prava. Humano i demokratsko društvo moguće je graditi samo preko afirmacije dostojanstva čovjeka i njegovih osnovnih ličnih vrijednosti.

Odgovornost tuženih proizilazi iz čl. 31. st. 2. Zakona o javnom informisanju RCG, kojim je propisana solidarna građansko-pravna odgovornost autora, glavnog i odgovornog urednika, osnivača ili izdavača javnog glasila, u slučajevima, kada se u javnom glasilu objavi neistinita informacija, kojom se narušava ugled ili interes lica na koje se informacija odnosi ili kojom se vrijeđa čast ili integritet pojedinca, iznose ili prenose neistiniti navodi o njegovom životu, znanju ili sposobnostima ili na drugi način vrijeđa njegovo dostojanstvo. Pri tome, zakon ne pravi razliku u odgovornosti subjekta koji prvobitno iznosi neistinitu informaciju, kao sopstvenog uvjerenja ili saznanja ili pak prenosi, saopštavajući na taj način nešto neistinito, kao tuđeg uvjerenja ili saznanja, kako su u konkretnom slučaju postupili tuženi.

Nije prihvatljivo stanovište tuženih o nepostojanju njihove građanske odgovornosti, zbog činjenice da se zagrebački nedjeljnik "Nacional" slobodno prodaje u Republici Crnoj Gori, a ovo imajući u vidu odredbe čl. 206 st. 1 Zakona o obligacionim odnosima, kojim je propisano da za štetu koju više lica prouzrokuju zajedno, svi učesnici odgovaraju solidarno, a stavom 3. istog člana je predviđena solidarna odgovornost za štetu i lica, koja su je prouzrokovala radeći nezavisno jedna od drugog, ako se ne mogu utvrditi njihovi udjeli u prouzrokovanoj šteti. Značajno je primjetiti da je u vrijeme objavljivanja inkriminisanih tekstova zagrebački tjednik "Nacional" bilo moguće kupiti na veoma malom broju prodajnih mjesta u Republici Crnoj Gori, uglavnom u glavnom gradu i u ograničenom tiražu, dok je dnevni list "Dan" jedan od najčitanijih dnevnika, prostorno distribuiran u čitavoj Republici Crnoj Gori i dostupan najširoj čitalačkoj javnosti.

Pogrešno je pravno stanovište punomočnika tuženih, koja je istakla nedostatak stvarne legitimacije stranaka, kao negativne procesne prepostavke, zbog koje bi po njenom mišljenju trebalo odbaciti tužbu.

Suprotno ovome mišljenju, nedostatak pasivne legitimacije na strani tuženih, odnosno aktivne legitimacije na strani tužioca, kao odnos stranaka prema subjektivnom pravu, koje je dovelo do spora, nije procesna prepostavka, kao uslov za punovažnost parnice, već je stvarna legitimacija materijalno-pravna kategorija, čiji bi eventualni nedostatak povlačio odbijanje tužbenog zahtjeva, a ne odbacivanje tužbe. U konkretnoj pravnoj stvari, naprotiv, stvarna legitimacija stranaka je izvjesna, pa je valjalo odlučiti kao u izreci.

Sud je odbio prijedlog punomoćnika tuženih za izvođenjem dokaza čitanjem naslova tekstova inostranih glasila, koje je takođe prenosi dnevni list "Dan", rukovodeći se razlozima procesne ekonomije, imajući u vidu da se ovi tekstovi ne odnose na predmet spora, a sud je dužan da postupak sproveđe bez odgovlačenja i sa što manje troškova, kako to nalaže čl. 10. ZPP-a.

Sud nije prihvatio ni prijedlog punomoćnika tuženih za izvođenje dokaza saslušanjem tužioca u svojstvu parnične stranke i vještačenjem vještaka medicinske struke – neuropsihijatra na okolnost pretrpljenih duševnih bolova tužioca zbog povrede časti i ugleda, imajući u vidu da je saslušanje parničnih stranaka dokazno sredstvo, supsidijarno po svom značaju, obzirom da mu sud pristupa kad nema drugih dokaza ili kad, uprkos izvedenim dokazima ustanovi da je to potrebno za utvrđivanje važnih činjenica, što nije slučaj u predmetnoj parnici, pa bi nepotrebno saslušanje tužioca u svojstvu parnične stranke vodilo samo novoj stigmatizaciji oštećenog. Nepobjitno je da iznošenje ili prenošenje brutalnih i ponižavajućih neistina o ličnosti tužioca, imputiranjem tužiocu aktivnosti poput mafijaškog udruživanja, šverca velikih razmjera i ubistava, kao teških krivičnih djela i nečasnog načina života u cijelosti, narušava psihičku ravnotežu tužioca, nanoseći mu duševni bol, zbog povrede časti i ugleda, do kojih se vrijednosti tradicionalno i u posebnoj mjeri drži u Republici Crnoj Gori, za koje činjenično utvrđenje nije potrebna stručna pomoć vještaka, jer su ove činjenice poznate svakom prosječnom čovjeku. Skandalizovanjem ličnosti tužioca, istom je nanešen duševni bol, čiji intenzitet i trajanje opravdava određivanje satisfakcije, kroz novčanu naknadu nematerijalne štete i objavlјivanje presude o trošku tuženih, obzirom da su tuženi iskazali upornost i sistematičnost, u iznošenju kompromitujućih neistina, najprije pojedinačno u brojevima dnevног lista "Dan" 815, 823, 828 i 836, a potom i objedinjeno u specijalnom izdanju od 10.07.2001.godine, učinivši ih dostupnim najširoj čitalačkoj javnosti. Kako se ipak, u konkretnom slučaju ne radi o nikavom oboljenju tužioca, koje bi iziskivalo zdravstveni pregled

tužioca, u kom slučaju bi sudu trebalo stručno znanje i stav medicinske nauke, kojima sud ne raspolaže, to je valjalo odbiti prijedlog za izvođenje dokaza vještačenjem vještaka medicinske struke – specijaliste neuropsihijatra, kao nepotrebnim u predmetnoj pravnoj stvari.

Prilikom određivanja visine naknade nematerijalne štete, sud je vodio računa o značaju povrijeđenog dobra i o cilju kome služi ova naknada. Značaj povrijeđenih dobara – časti i ugleda tradicionalno se visoko nalazi na hijerarhijskoj ljestvici vrijednosti crnogorskog društva, kome pripadaju i tužilac i tuženi. Čast, kao izvor nadahnuća za moralne podvige kroz istoriju Crne Gore, kao i ugled predstavljaju sveukupnost ljudskih vrijednosti nematerijalne prirode i kao takva čine lično dobro, kao odraz čovjekove unutrašnje prirode koje se stiče rođenjem, a razvijaju tokom čitavog života i pretpostavka su za sticanje ostalih vrijednosti, zbog čega ova dobra uživaju i pravnu zaštitu.

Kada je riječ o cilju kome služi novčana naknada nematerijalne štete preovlađujuće je shvatanje savremenog prava o pravnoj prirodi i ličnoj i društvenoj svrsi dosuđivanja naknade – kao satisfakcije. Prema tome, dosuđeni iznos nije, niti to može biti ekvivalent povrijeđenog ličnog dobra tužioca – časti i ugleda i psihičkog bola, koji tužilac trpi zbog štetnog držanja tuženih. Bol, pored ovog, predstavlja nemjerljivi unutrašnji fenomen, koji se kao takav, ne može izraziti brojem novčanih jedinica. Satisfakcija, kao pravna suština novčane naknade nematerijalne štete označava potrebu da sud narušeni pravni poredak (teza) štetnim djelovanjem štetnika (antiteza), ponovno uspostavi (sinteza), omogućujući oštećenom da kroz dosuđeni iznos povrati psihičku ravnotežu, uklanjanjem trpljenja u neimovinskoj sferi. Naknada štete se doživljava kao prijatni doživljaj, dok je sama šteta neprijatan doživljaj.

Iznos koji je sud dosudio ujedno nužno pokazuje i odnos države prema vrednovanju zaštićenih dobara, kao i dostignuti nivo usklađenosti opšteg društvenog i pojedinačnog interesa i izraze postignutog skладa, između postavljenih principa i realnosti. Realnost pak, nalazi svoj odraz u novčanim vrijednostima, koje sudska praksa (nije izvor prava, ali djeluje snagom svog autoriteta) dosuđuje, kao naknadu nematerijalne štete, uslijed duševnih bolova, zbog naročito teškog invaliditeta ili smrti bliskog lica – najbližim srodnicima ili samom oštećenom za duševne bolove, zbog umanjenja životne aktivnosti visokog procenta, dakle u životnim situacijama, kada je nematerijalna šteta manifestovana kroz duševni bol

najintenzivnija i najdužeg vremenskog trajanja. Kako pravna norma ostvaruje svoju vrijednost tek u dodiru sa životom, to je sud prilikom odmjeravanja naknade štete zbog povrede časti i ugleda, nužno limitiran iznosima, koje sudska praksa dosuđuje, u pomenutim primjerima. Upravo, rukovodeći se, prethodno obrazloženim pravnim razlozima, sud je, doživljavajući pravo kao umijeće dobrog i pravičnog, odbio dio tužbenog zahtjeva, kojim je tužilac tražio mimo dosuđenog iznosa još 86.758,37 eura za pretrpljene duševne bolove zbog povrede časti i ugleda, kao i zateznu kamatu koja bi tužiocu pripala na ovaj iznos.

Pored ovog, sud je vodio računa, pri procjeni svote novčanog obeštećenja da određena naknada ne bude u visini, koja bi mogla obeshrabriti javna glasila da čine dostupnim javnosti informacije, koje se tiču javnog interesa, jer bi dosuđivanje takve naknade predstavljalo štetan uticaj na slobodu izražavanja.

S druge strane, sud je imao u vidu da je povreda časti i ugleda tužioca, od strane tuženih učinjena putem štampe, što je imalo za posljedicu da su objavljene neistine, koje škode časti i ugledu tužioca, učinjene dostupnim velikom broju građana, širom Republike Crne Gore, kao i da su tuženi iskazali sistematičnost i upornost u iznošenju kompromitujućih neistina.

Saglasno čl. 199. Zakona o obligacionim odnosima, sud je odredio objavljivanje presude na solidaran trošak štetnika, po pravosnažnosti presude u prvom narednom broju dnevnog lista "Dan", a u cilju što potpunije satisfakcije oštećenog.

Odluku o troškovima sud je donio pozivom na čl. 154. st. 2. ZPP-a, pa je tužene, kao suparničare, koji su solidarno odgovorni u glavnoj stvari, shodno čl. 161. st. 3. ZPP-a, obavezao da solidarno naknade tužiocu srazmjeran dio troškova, obzirom na postignuti uspjeh u parnici od 15,15%. Pri tome je sud, saglasno čl. 155. ZPP-a, uzeo u obzir samo troškove, koji su bili nužni za vođenje parnice, a koje je tužilac shodno čl. 164. ZPP-a opredijeljeno naveo do zaključenja glavne rasprave. Ove troškove čine troškovi zastupanja po advokatu na tri održana ročišta od po 111,84 eura, troškovi sastava tužbe od 111,84 eura, kao i troškovi takse na tužbu i odluku od po 178,95 eura, kao i troškovi satnice, za svaki naredni započeti sat u visini od 25% od propisane nagrade odgovarajućeg tarifnog broja, sve po AT i u skladu sa Zakonom o sudskim taksama, što ukupno iznosi 917,12 eura, od čega 15,15% iznosi 138,94 eura, koji iznos predstavlja ukupan

iznos koji su tuženi, na ime naknade parničnih troškova, solidarno dužni isplatiti tužiocu . Pri tome sud nije prihvatio zahtjev tužioca za naknadu parničnih troškova koji se odnose na troškove sastava još jednog podneska, jer po ocjeni ovog suda isti nijesu bili nužni za vođenje ove parnice.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u izreci presude.

OSNOVNI SUD U PODGORICI
Dana, 23.04.2002.godine

PREDSJEDNIK VIJEĆA-SUDIJA,
Zoran Pažin s.r.

Pouka o pravnom lijeku: Protiv ove presude može se izjaviti žalba Višem суду u Podgorici, a preko ovog suda, u roku od ***petnaest dana***, od dana prijema pismenog otpravka presude.

